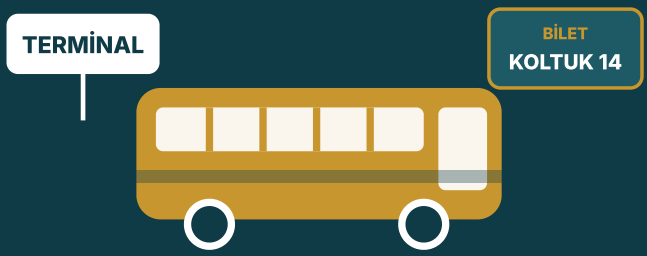
ÜDY 1·2 | ODY 1·2 | YOLCU

ÜNİTE 23

Yolcu Taşımacılığı

Tarifeli ve tarifesiz taşıma, terminal, bilet, bagaj, taşımacının ve şoförün görevleri

Okuma süresi: 18 dakika

BU ÜNİTEDE

Bu ders yalnız yolcu taşımacılığı belgesi (ÜDY 1, ÜDY 2, ODY 1, ODY 2) alacakları ilgilendirir. Otobüs firmasının yöneticisi olarak hangi taşımada bilet, hangisinde sözleşme gerektiğini; terminal, bagaj ve indirim kurallarını ve şoförün yolculuk öncesinden sonrasına görevlerini öğreneceğiz.

ÖNCE KELİMELER

Bu ünitede geçen terimler

Terim	Basit anlamı
Yolcu	Taşıtta, sürücü ve hizmetliler dışında bulunan kişi
Tarifeli taşıma	Hattı, güzergâhı, saati ve ücreti önceden belli düzenli sefer
Tarifesiz taşıma	Önceden tarife belirlenmeden yapılan grup taşıması
Arızi sefer	Aynı grubun gidip geri getirildiği ya da tek yönü dolu sefer
Mekik sefer	Aynı yerden aynı yere, önceden gruplanmış yolcuların birden çok gidiş-dönüşü
Ara durak	Kalkış ve varış arasında yolcu indirilip bindirilen yer
Host / hostes	Araçta servis, anons ve yolcu yardımı yapan seyahat servis elemanı
Açık bilet	Tarihi sonradan belirlenecek, kullanılmamış bilet hakkı

23.1 · İKİ TÜR TAŞIMA

Tarifeli mi, tarifesiz mi?

Tarifeli (düzenli)

Önceden belirlenmiş **taşıma hattı, güzergâh, zaman ve ücret tarifesine** uyularak yapılır. Örnek: İstanbul–Ankara her saat başı sefer. **Her yolcuya bilet** kesilir.

Tarifesiz (düzensiz)

Tarife belirlenmeden, **grup yolcu** için arızi ya da mekik sefer olarak yapılır. Örnek: düğün, okul gezisi, tur. **Taşıma sözleşmesi** yapılır.

💡 BUNU ŞÖYLE DÜŞÜNÜN

Tarifeli sefer, belli saatte kalkan bir tren gibidir; kim gelirse bileti alıp biner. Tarifesiz sefer ise kiralanan bir otobüs gibidir; yolcular baştan bellidir, kâğıdı sözleşmedir.

📌 SINAVDA SORULUR

Tarifeli taşıma **biletsiz**, tarifesiz taşıma **taşıma sözleşmesiz** yapılamaz. Biletsiz ya da sözleşmesiz yolcu taşıyan taşımacıya **idari para cezası** verilir.

23.2 · SEFER TÜRLERİ

Arızi, mekik ve servis

Sefer	Nasıl yapılır?
Arızi sefer	Aynı taşıtla bütün güzergâh boyunca **aynı grubun** taşınıp kalkış noktasına geri getirildiği **kapalı kapı** seferi; ya da gidişi dolu-dönüşü boş (veya tersi) sefer
Mekik sefer	Aynı kalkış yerinden aynı varış yerine, **önceden gruplandırılmış** yolcuların birden fazla gidiş-dönüşle taşınması
Servis taşıması	Aynı öğrenci ya da personelin çeşitli noktalardan toplanıp bir yere götürülmesi ve geri bırakılması

Grup yolcu: Önceden planlanmış gezi, toplantı, tören gibi bir amaçla bir araya gelen ve seyahatin başından sonuna **birlikte hareket eden** yolcu topluluğudur. Şoför ve yardımcı personel gruba dahil değildir.

23.3 · HAT VE TARİFE

Tarifeli seferin dört belgesi

Kavram	Anlamı
Taşıma hattı	Kalkış ve varış noktalarındaki **yerleşim yerleri** (örneğin İstanbul–Ankara)
Taşıma güzergâhı	Kalkıştan varışa **ara duraklar dahil** izlenen yol
Hat çizelgesi	Taşımacının çalışacağı hattı ve güzergâhı gösteren belge
Zaman tarifesi	Seferleri **saat** yönünden düzenleyen, uyulması zorunlu belge
Ücret tarifesi	Seferleri **ücret** yönünden düzenleyen, uyulması zorunlu belge

- Tarifeli taşımacı, yasal **mücbir sebepler** dışında hattına ve güzergâhına uymak zorundadır.
- Ücret tarifesi aynı hat ve güzergâhta **gidiş ve dönüşte aynıdır**.
- Ücret ve zaman tarifeleri işyerinde, terminalde ve bilet satış yerlerinde **görülebilecek şekilde** bulunur; tarifeler taşımacının internet sitesinde de yayımlanır. Bulundurmayana idari para cezası verilir.
- 2026 değişikliğiyle ücret tarifeleri Bakanlığa **önceden bildirilir**.

23.4 · YETKİ BELGESİ

Yolcu taşımacısının belgesi

Belge	Ne için?
A1 / A2	Otomobille yolcu: yurt içi / uluslararası
B1 / B2	Otobüsle, uluslararası ve yurt içi: **tarifeli** / **tarifesiz**
D1 / D2	Otobüsle yalnız yurt içi: **tarifeli** / **tarifesiz**
B3 / D3	Yalnız kendi personelini taşıyan, ticari olmayan
D4	İl içi ve 100 km'ye kadar iller arası tarifeli (ve tarifesiz)
F1 / F2	Yolcu taşıma **acenteliği**: yurt içi / yurt içi ve uluslararası
T1 / T2	Yolcu terminali işletmeciliği: büyükşehir içi / diğer yerler

AKILDA TUTUN

Kolay hatırlayın: **1 = tarifeli, 2 = tarifesiz**. B uluslararası da yapabilir, D yalnız yurt içidir. B1 ve D1 için en az **150 koltuk** özmal kapasite gerekir. Ayrıntılar **Ünite 2**'de.

23.5 · TERMİNAL

Terminal ve ara durak kuralı

- **Tarifeli yolcu taşımalarında kalkış** ve varışın **bir terminalden** yapılması esastır.
- **Terminal ve ara duraklar dışında** yolcu indirilip bindirilmez. Kurala uymayan taşımacıya idari para cezası verilir.
- Taşımacıya hat verilmesi için kendisinin ya da acentesinin kalkış ve varış noktalarında en az bir terminali kullanma hakkı olmalıdır.
- Ara duraklar seferin **ilk kalkış ve son varış yeri olarak kullanılamaz**.
- Ara durakta bilet satabilmek ve yolcu alabilmek için orada taşımacının **şubesi ya da acentesi** bulunmalıdır.
- Belediye sınırları içinde terminal dışında yolcu indirip bindirmek için yetkili **kurulun ya da trafik komisyonunun izni** gerekir.

⚠ DİKKAT EDİN

Taşımacılar ve acenteleri, terminalde ve çevresinde yolcuyu yönlendirmek için personel ("çığırtkan") çalıştıramaz.

23.6 · BİLET

Yolcu biletinde neler yazar?

Tarifeli taşımada **her yolcu için ayrı bilet** düzenlenir; elektronik bilet de geçerlidir. Bilette:

Taşımacı
Adı/unvanı, yetki belgesi no., adresi, vergi no.

Yolcu ve sefer
Yolcunun adı soyadı, kalkış ve varış yeri, koltuk no., tarih ve saat

Ücret ve seri
Taşıma ücreti, biletin seri ve sıra numarası, düzenleme tarihi

Acenteden satılırsa
Ayrıca acentenin adı, adresi, yetki belgesi ve vergi numarası

- Koltuklar **numaralandırılır**; numaralı koltuk dışında (ayakta) yolcu taşınmaz.
- Bir yolcuya satılmış koltuk **başkasına satılamaz**.
- Taşımacı her seferde **1 yolcu** ile o seferde görevli olmayan en fazla **2 personelini**, bilet keserek ücretsiz taşıyabilir.

23.7 · İADE VE İNDİRİM

Çocuk, engelli ve bilet iadesi

Durum	Kural
6 yaşından küçük çocuk	Koltuk istenmezse **biletsiz, kucakta** seyahat eder; ayrı koltuk istenirse indirimli bilet kesilir
6 yaş ve üstü	Her yolcu **ayrı koltukta** seyahat eder
Engelli yolcu	En az **%40** engelli olduğunu belgeleyene tarifeden indirimli bilet
Bilet iadesi (2026)	Hareket saatine **12 saat** kalana kadar ücretin **tamamı** iade edilir
Açık bilet (2026)	Sefer başlayana kadar bilet **açık bilete** çevrilebilir

⚠ DİKKAT EDİN

Eski kitaplarda “hareketten 24 saat önce tam iade, 12 saat önce 6 ay geçerli açık bilet” yazar. Mayıs 2026 yönetmelik değişikliğiyle tam iade süresi **12 saate** indi; açık bilet **sefer başlayana kadar** verilir. Kurala uymayan firmaya kademeli ceza uygulanır; tekrarında yetki belgesi iptal edilebilir.

23.8 · SÖZLEŞME

Tarifesiz taşımada sözleşme

Tarifesiz (grup) taşımalarda yetki belgesi sahibi ile taşımayı yaptıran ya da grup arasında **taşıma sözleşmesi** imzalanması zorunludur. Sözleşmede:

- Tarafların adı soyadı ya da unvanı,
- Kalkış ve varış yeri, taşıma güzergâhı,
- Taşımanın günü/günleri ve saati/saatleri,
- Taşınacak yolcu sayısı ve taşıma ücreti

bulunur. Her seferde, numaralı koltuklara göre düzenlenmiş **yolcu isim listesi** de araçta olmalıdır. Liste elektronik olarak da düzenlenebilir (elektronik yolcu listesi).

📌 SINAVDA SORULUR

Tarifesiz taşımada her yolcu için ayrı bilet zorunlu değildir; zorunlu olan **sözleşme ve yolcu listesidir**.

23.9 · BAGAJ

Yolcu taşımalarında bagaj

ÜCRETSİZ BAGAJ

Koltuk numarasına göre etiketlenir
Yalnız bagaj bölümünde taşınır
Sahipsiz bagaj alınmaz

- Yolcunun **30 kilograma kadar** bagajı ücretsiz taşınır. 30 kg'ı geçmeyen bagajdan ücret alan taşımacıya **uyarma** verilir.
- Taşıtın izin verilen azami yüklü ağırlığı aşılacak kadar bagaj yüklenmez.
- Yolcu beraberinde olmayan **ticari eşya ve kargo** taşınamaz.
- Kedi, köpek, kuş gibi evcil hayvanlar **özel kafeslerinde, bagaj bölümünde** taşınabilir; yolcularla birlikte taşıt içinde canlı hayvan taşınmaz.
- Yanıcı, patlayıcı, zehirli, radyoaktif gibi **tehlikeli eşya** bagaj bölümü dahil hiçbir yerde taşınamaz.

23.10 · TAŞIMACININ GÖREVLERİ

Firma yöneticisi neyi sağlar?

- Yolcuların **sağlıklı, rahat ve güvenli** yolculuk yapmasını sağlar; yolcuyu ve bagajı taahhüt ettiği yere götürür.
- Mevzuata uygun taşıtı, **nitelikli şoför ve yardımcı personelle** sefere gönderir.
- Şoförlerin sürücü belgesi ve **SRC belgesi** yanlarında mı, kontrol eder.
- **Muayenesi geçerli olmayan** ya da teknik şartlara uymayan taşıtı trafiğe çıkarmaz.
- Güzergâh mesafesine göre **yeterli sayıda şoför** bulundurur.
- Şoförün yolcularla uzun süre sohbet etmesini ve ses-görüntü cihazlarını kendisinin yönetmesini önler; bu cihazları **yardımcı personel** yönetir.
- Taşıtta yönetmelikte belirlenen sayıda **boyun korsesi** ve ilk yardım malzemesi bulundurur.
- Yolcu bilgilerini ve bagaj içeriğini **gizli tutar**; personeli yolcu bilgisini açığa vuramaz, bagajı açamaz.

23.11 · ŞOFÖR

Otobüs şoföründe aranan şartlar

Belgeler

Taşıtın niteliğine uygun **sürücü belgesi** ve mesleki yeterlilik (**SRC 1 / SRC 2**) belgesi

Yaş

Büyük otobüs kullananlar en az **24 yaşında** olmalıdır (2023'te 26'dan indirildi). Taşımacılıkta çalışan şoförler **66 yaşından gün almamış** olmalıdır.

Otobüs türleri

Küçük otobüs (minibüs): şoför dahil 9–15 oturma yeri. **Büyük otobüs:** 15'ten fazla oturma yeri.

AKILDA TUTUN

SRC 1 uluslararası, _____ _____ _ **yolcu** taşımacılığı içindir; eşya taşımacılığında SRC 3 ve SRC 4 aranır.

23.12 · YOLCULUK ÖNCESİ

Şoför ve hostesin hazırlığı

1 · Kişisel hazırlık
İş yerinin kurallarına göre kişisel bakım; temiz, düzgün üniforma; üzerinde firma sembol ve işaretleri

2 · Yolcu listesi
Hareketten önce firma yetkilisinden yolcu listesini alır; yolcuların yerlerini kontrol eder ya da ettirir

3 · Eksik yolcu
Peron görevlisine, kalite kontrol çalışanına ya da yazıhaneye bildirilir, anons yaptırılır; yolcu gelmezse görevlinin bilgisiyle hareket edilir

4 · Konfor
Araç içi sıcaklık yaklaşık **24 °C**; araç sürekli havalandırılır

Host / hostes (seyahat servis elemanı): Yolculara yiyecek-içecek servisi, bilgilendirme ve uyarı anonsları yapan, güvenli seyahat için yardım eden, yol, güzergâh, kilometre ve süre konusunda rehberlik eden kişidir.

23.13 · YOLDA

Özel durumlu yolcular ve mola

Özel durumlu yolcular

Engelliler, yaşlılar, hastalar, **refakatsiz çocuklar** ve evcil hayvanı olan yolculara biniş, iniş ve yolculuk boyunca ayrıca yardım edilir.

Mola anonsu

Molanın bitiminden **5 dakika önce** anons yapılır ya da yaptırılır.

Şoförün görevi

Otobüsü trafik kurallarına uyarak sürer, bakımını yapar ya da yaptırır, diğer personeli denetler ve aralarında eşgüdüm sağlar, gerektiğinde ilk yardım yapar.

💡 BUNU ŞÖYLE DÜŞÜNÜN

İyi bir sefer, iyi bir orkestra gibidir: şoför yöneticidir, host ve muavin enstrümanlardır; molada herkesin zamanında yerine dönmesi için “5 dakika kala” anonsu ritmi tutar.

23.14 · İNDİRME-BİNDİRME

Durakta güvenli biniş

- Kapı ikaz lambaları kontrol edilerek inecek yolcu olup olmadığına bakılır.
- Durağa, **engelli yolcuların da** inip binebileceği mesafede yanaşılır; kapılar açıldığı ikaz lambasından kontrol edilir.
- Aksine işaret yoksa araç yolun **sağ kenarında** durdurulur; yolcular **sağ taraftan** indirilip bindirilir.
- Biniş-iniş sağ geri görüş aynasından izlenir; kapılar kapanınca, ikaz lambası kontrol edilip duraktan ayrılır.

⚠ DİKKAT EDİN

Yasak olanlar: araç **durmadan kapı açmak**, kapıların kapanmasını **beklemeden hareket etmek**, aracın sağını kontrol etmeden kapı açmak, taşıt yolu üzerinde **sol kapılardan** yolcu indirip bindirmek.

23.15 · SEFER SONU

Taşıma sonrası kontrol

1 · Uygun park
Hat sonunda aracı diğer araçların geçişini engellemeyecek bir yere park eder

2 · Unutulan eşya
Araç içini kontrol eder; unutulan eşyayı **kayıt altına alır**

3 · Araç kontrolü
Aracın iç ve dış fiziksel kontrolünü yapar

4 · Görev kâğıdı
Varsa görev kâğıdını yetkiliye onaylatır

5 · Park alanına dönüş
Belirlenen güzergâhtan, güvenli sürüşle park alanına gider

23.16 · YOLCULAR

Yolcunun da kuralları var

- Yolcular trafiğin seyir ve güvenliğini tehlikeye düşürecek, diğer yolcuları rahatsız edecek, genel ahlaka ve adaba aykırı davranışlarda bulunamaz.
- Taşıtın teknik donanımını olumsuz etkileyecek **elektronik cihaz** kullanamaz.
- Tehlikeli eşyayı bagajına koyamaz; bu yüzden doğan zarardan sorumludur.

EĞİTMEN NOTU

Sınavda yolcu taşımacılığı soruları çoğunlukla dört yerden gelir: **tarifeli = bilet, tarifesiz = sözleşme**; **terminal ve ara durak dışında** yolcu alınmaz; **30 kg** ücretsiz bagaj; **1 yolcu + 2 personel** ücretsiz. Bu dördünü ezbere bilin.

SIRADAKİ ADIM

Çalışmaya devam edin

📚 ÜDY Dijital Eğitim Kitabı
Diğer ünitelere geçmek için dokunun

📝 ÜDY · ODY Deneme Sınavları
Kendinizi denemek için dokunun

YENİ ÜMİT ÜST DÜZEY YÖNETİCİ KURSU

📍 **Camlı Kahve Meydanı, Mareşal Çakmak, Bağcılar Cd. No: 114/2, 34610 Güngören/İstanbul**

📞 **(0212) 641 92 94**

💬 WhatsApp: **0 530 957 79 13**

SOSYAL MEDYA HESABIMIZ

📘 **facebook.com/udybelgeleri**

EĞİTMEN NOTU

Bu üniteyi tamamladınız. Sınav notlarını bir kez daha gözden geçirip deneme sınavıyla kendinizi ölçmenizi öneririz. Başarılar dileriz.